

Yurdumuz, beslenmek için gereksinme duyduğu gıdasını, kendi ürettiği tarımsal ürünlerle karşılayabilen ve bu konuda yabancı ülkelere hemen hemen hiç muhtaç olmayan, dünyanın pek az şanslı ülkesinden biridir.

BITKİSEL ÜRETİMDE TARIMSAL SAVAŞIMIN ÖNEMİ, DOĞURDUĞU SORUNLAR VE ÖNLEMLER

Muharrem ÖZMEN

Kuşkusuz ülkemize bu şans sağlayan en büyük etken, Kuzey, Güney ve Batıdan üç yönüyle denizlerle çevrili olması ve bunun sonucu, sahip olduğu çok değişik iklim özellikleriyle toprak yapılarıdır. Dolayısıyla, yetiştirdiği bitkisel ürün çeşitleri yönünden de Türkiye'miz Dünyanın çok az ülkesinde görülebilecek çeşit zenginlikleriyle doludur.

Tüm diğer tarım ürünlerimiz yanında sebzelerimizin ve özellikle meyvelerimizin kalitesi, gösterişi ve tadı herkesçe bilinen bir gerçektir.

Güzelliğiyle, tadıyla çoğu kez şarkılarımızda, türkülerimizde yer alır meyvelerimiz.....

Güzelin durakları kiraz, yanakları elma-dır çoğunlukla türkülerimizde...

Gözler çoğu kez zeytine ya da bademe benzetilir.....

Güzelle, güzellikle seftali, armut, portakal gibi daha nice meyveler arasında benzerlik, ilişki kurulan pek çok türkümüz vardır.....

Kuşkusuz bunda bir tarım ülkesi oluşumuzun ve tarımla yoğrulmuşluğumuzun büyük etkisi vardır.

Halkının büyük çoğunluğu tarımla uğraşan ve geçimini tarımdan sağlayan yurdumuzda, ulusal gelirimizin üçte birinden fazlası ile dış satım gelirinin üçte ikiye yakın bölümü de tarım ürünlerinden sağlanmaktadır. Bu bir bakıma, Doğumunun 100. Yılı Kutlama Kıvancı ile dopdolu olduğumuz Ulu Önder'in "Ulusal ekonominin temeli tarımdır" sözününün 1981 Atatürk Yılı'nda da geçerliliğinin kanıtıdır. Kuşkusuz, Büyük Atatürk bu sözü söylerken, sağlıklı ekonomik kalkınmanın, ancak ta-

rimda yapılacak aşamalarla sağlanabileceğini vurgulamıştır.

Ulusal ekonominin temelini tarım ve tarımsal ürünler oluşturduğuna ve sağlıklı ekonomik kalkınmada da en önemli etkin ulusal gelirin artırılması olduğuna göre, bunun gerçekleştirilebilmesi öncelikle tarımsal üretimin artırılmasına bağlıdır.

Dolayısıyla Türkiye açısından, tarımsal üretimin daha doğrusu birim alandan alınan ürünün artırılmasının büyük önemi vardır. Bu ise modern tarımın gerektirdiği, teknolojiye uygun toprak işleme; iklim ve toprağa uygun çeşitlerin seçimi; sulama, gübreleme ve bakıma ilişkin diğer işlemlerin bilinçli yapılması v.b. yöntemlerin noksatsız uygulanmasına bağlıdır.

Ancak, birim alandan alınan ürünü artırmada, yalnızca bu koşulların yerine getirilmesi yeterli olmamaktadır. Çünkü, tarımda bitkisel üretimi sınırlayan çeşitli hastalık, zararlı ve yabancı otların varlığı da bir gerçek olarak karşımızdadır.

Ülkemizin ve dünya koşullarında, gerekli önlemler alınmadığında, söz konusu sınırlayıcı etkenlerin, bitkisel ürünlerde neden olabileceği kayıplar yaklaşık olarak % 30-35 dolayındadır. Ayrıca, bazı yıllarda ve yerlerde, bazı bitki çeşitlerinde, bu zarar oranının çok daha yüksek boyutlara ulaşabileceği ve % 100'e kadar çıkabileceği de bitki sağlığı uzmanlarınca vurgulanmaktadır. Bu denli yüksek boyutlara ulaşabilecek bir zararın da ulusal geliri ne ölçüde etkileyeceği ve ona ne ölçüde darbe vurabileceği de kuşkusuz açık ortadadır.

Hastalık, zararlı ve yabancı otların üretimi sınırlayıcı etkilerinin giderilmesinde ve bu yolla ürün artışı sağlamada bitki koruma ilaçlarının katkısı bilinen bir gerçektir. Çağımızda ilaç kullanımını en düşük düzeye indirmek, ya da hiç ilaç kullanmayı gerektirmeyen Biyolojik Savaşım gibi yöntemlerin geliştirilmesi amacıyla yoğun çalışmalar yapılmasına karşın, bitki koruma ilaçları, Dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi yurdumuzda da, bitkisel üretimin vazgeçilmez öğelerinden birisi olarak yerini ve önemini korumaktadır. Kısacası bitki koruma ilaçlarının kullanımı bir zorunluluktan doğmaktadır.

Ancak, üretici kitlesinin kültür düzeyi, tarımda ileri ülkelere oranla düşük olan yurdumuzda, bitki koruma ilaçlarının zaman zaman yersiz, gelişmiş ve bitki koruma örgütlerinin önerileri dışında, aşırı dozlarda kullanımı zehirlenmelere ve daha da ötesi ölümlere neden olmaktadır. Bununla birlikte, ilaçlardan ileri gelen ölümlerin büyük çoğunluğu ve hemen hemen tamamına yakını, bilerek ya da bilmeyerek amaçları dışında kullanımından; evlerde bit, pire, tahta kurusu ve diğer ev zararlılarına karşı yüksek dozlarda pülverize edilmesinden, ya da doğrudan vücuda, yatak, yorgan ve çarşaflara sürülmesinden; yanlış saklanmaları

nedeniyle tuz, un veya yağ zannıyla yemeklere karıştırılmasından ileri gelmektedir.

Bitki koruma ilaçlarının bitkisel ürünlerde kullanımı sırasında önce üretici ve tüketicilerin sağlığı, sonra da çevre sağlığı açısından ve özellikle ülke çıkarları açısından bazı önlemler alınması zorunludur. Çünkü, bitki koruma ilaçları kullanıldıkları ürünlerde belirli süre ile kalıntı bırakmakta, daha doğrusu belirli süre zehirliliğini koruyabilmektedir.

İleri ülkeler, kendi toplumlarının sosyo-ekonomik yapısına ve beslenme alışkanlıklarına göre bitkisel ürünler içinde veya üzerinde bulunması hoşgörü ile karşılanabilecek kalıntı miktarlarını (tolerans) saptamışlardır. Bu nedenle gerek kendi toplumumuzun sağlığına zararlı olmaması, gerekse dış satıma sunulan ürünlerimizin ilaç kalıntıları yüzünden geri çevrilmemesi ve döviz kapısının kapanmaması için özellikle bu ürünler başta olmak üzere tüm bitkisel ürünlerde kullanılacak ilaçların seçiminde ve kullanımında büyük özen gösterilmelidir.

Bitki koruma ilaçlarının üreticiler tarafından kullanımı sırasında alınması gereken önlemler sırasıyla şunlardır:

1— Bitki koruma ilaçları gerçekten gereksinme duyulduğu zaman kullanılmalıdır.

2— Resmi satış belgesi olmayan yerlerden ve etiketsiz ilaç alınmamalıdır.

3— İlaçlar kullanılmadan önce etiketleri üzerindeki öneriler iyice okunmalı ve uygulanmalıdır.

4— İlaçlar çocukların ulaşamayacağı yerlerde, kendi orijinal kaplarında, kapalı, etiketli olarak ve kilit altında saklanmalıdır.

5— İlaçlar, gıda maddelerinin taşındığı, depolandığı ya da işlendiği yerlerde saklanmamalıdır, hazırlanmamalıdır.

6— İlaçlama yapılırken sigara içilmemelidir.

7— İlaçlama sırasında giyilen elbiseler vücudu iyice korumalı ve bu elbiseler sık sık yıkanmalıdır.

8— Çıplak elle ilaca dokunmamalı ve eğer ilaç vücudun herhangi bir yerine değerse, elbiseler derhal çıkarılmalı, vücudun bu kısma bol sabunlu suyla yıkanmalıdır.

9- İlaçlama aletlerinin tıkanan meme ve hortumları kesinlikle ağızla üflenmemelidir.

10- İlaçmalar sırasında rüzgar var ise ve el aletleri kullanılıyorsa, uygulamacılar sırtlarını, traktörle ilaçlama yapılıyorsa yan taraflarını rüzgara vermelidir.

11- Deri yoluyla vücuda girebilecek ilaçlarla ilaçlanmış fidelerin taşınması gerektiğinde eldiven giyilmelidir.

12- Bütün ilaçlar insan sağlığı için tehlikelidir. Son ilaçlamanın hasattan kaç gün önce yapılabileceği konusundaki uyarılara kesinlikle uyulmalıdır.

13- Hasada yakın devrelerde mutlak ilaçlama zorunluğu olduğunda uçucu, kolay parçalanan ve zehirliliği az olan ilaçlar kullanılmalıdır.

14- Boş ilaç kapları ezilerek gömülmesi, bu kaplar kesinlikle başka amaçlarla, yiyecek ve içecekler için kullanılmamalıdır.

Bitki koruma ilaçlarının kullanımından sonra, üreticiler yanında tüketicilerin alması gereken bazı önlemler de vardır. Bu önlemleri kısaca şu şekilde özetleyebiliriz:

1- İlaçlanan bahçelere, uyarıcı nitelikte, ilaçlandığını belirten işaretler konulmalı ya da levhalar asılmalıdır.

2- İlaçlamalardan sonra, ilaçlanan bahçeye bir hafta süreyle girilmemeli ve ayrıca hayvan otlatılmamalıdır.

3- İlaçlanan ürünler, ilaçların etiketlerinde belirtilen veya tarımsal savaşım örgütlerince önerilen sürelerden önce toplanmamalı, yenmemeli ve satış için pazara götürülmemelidir. Birçok ürün ve ilaçta bu süre 15-21 gün arasındadır.

4- Anne ve babalar yavrularını çevredeki meyve ve sebze bahçelerine girmemeleri; meyve ve sebze koparıp yememeleri konusunda sürekli uyarmalıdır.

5- Pazarlardan, manavlardan alınacak meyve ve sebzelerin ilaçlı olabileceği göz önünde bulundurulmalı ve bol su ile yıkanmadan yenilmemelidir.

Yukarıda sırasıyla aktarmaya çalıştığımız ve bunlarla birlikte bitki koruma uzmanlarının önereceği tüm önlemler noksatsız alındığında zehirlenme olasılığı çok azdır. Ancak bu önlemlerden biri veya birkaçının unutulmasının da zehirlenme ve ölümlere neden olabileceğini göz önünde bulundurarak kısaca zehirlenme belirtilerine ve bu konuda alınacak ilk önlemlere değinelim.

İlaçlar hazırladıktan, ilaçlama yapıldıktan, ilaçlı bahçede çalışıldıktan, ilaçlanmış meyveler yenildikten ya da benzeri diğer yanlışlıklardan sonra:

1- Hafif başağrısı ve baş dönmesi, unutkanlık, dilde titreme, gözbebeğinde küçülme hafif zehirlenme belirtisidir.

2- Bulantı, tükürme, gözlerde yaşarma, karın ağrısı, kusma, terleme, nabızda yavaşlama orta şiddette zehirlenme belirtisidir.

3- İshal, solunum zorluğu, derinin mavileşmesi, kaslarda kasılmalar ve kişinin kendini kaybetmesi (koma) şiddetli zehirlenme belirtisidir.

Bitki koruma ilaçlarından ileri gelen zehirlenmelere karşı alınacak ilk önlemlere gelince:

a) Zehirlenme belirtilerinden biri ya da birkaçı görülür görülmez ilaçlamaya son verilmesi ve hasta ilaçlanan yerden uzaklaştırılmasıdır.

b) Hastanın bütün koruyucu elbiseleri ile ilaçla ıslanmış her türlü giyim eşyası üzerinden çıkarılmalıdır.

c) İlacın değdiği kısımlar su ve sabunlu su ile yıkanmalıdır.

d) Zehirlenmelerde öncelikle ve derhal bir doktora haber verilmelidir.

e) Eğer zehirli madde solunum yolu ile girmişse hasta açık havaya çıkarılmalı ve gerekiyorsa suni solunum yaptırılmalıdır.

f) Zehirli madde mide yoluyla alınmışsa, hastaya derhal içinde iki çorba

kaşığı tuz eritilmiş bir bardak ılık su içirilerek kusturulmalıdır. Kusturma boğaza parmak sokularak da yapılabilir. Mide boşaldıktan sonra hastaya mümkün olduğu kadar soğuk su veya bol şekerli su, çiğ yumurta ya da süt içirilmelidir.

g) İlaç hastanın gözlerine kaçmış ise göz kapakları su içinde açılıp kapatılmalı ve göz yıkama işlemine 15 dakika kadar devam edilmelidir.

h) Hasta, hastaneye taşınyor ise yüzükoyun yatırılmalıdır.

i) Hasta doktora götürülürken, zehirlenmeye neden olduğu zannedilen ilacın kutusu da birlikte götürülmelidir.

Sonuç olarak şu konular üzerinde titizlikle durulmalıdır.

Bir yanda hızla artan dünya nüfusu, ile bu nüfusun karşılaştığı açlık sorunu; diğer yanda artan nüfusun doyurulabilmesi amacıyla bitkisel üretimi artırmak için ilaç kullanma zorunluğu ve bunun doğurduğu sorunlar...

Kuşkusuz bu sorunlara rağmen bitki koruma ilaçlarının bir çırpıda kaldırılması da olası değildir.

Çünkü, bitki koruma ilaçları bilerek, danişarak ve öğrenerek kullanmak koşuluyla bitkisel üretimin en büyük güvencesi ve sigortası olma niteliğini korumaktadır.

Ama, amaçları dışında kullanılmadan ve sürekli Bitki Koruma örgütlerine danışmak ve yapılan öğütlere uymak koşuluyla...

